

Ako bi „Nova Pravda“ prejela toliko materialne podpore kolikor dobi moralne — ona bi bila veliko boljša. — Naročniki, kateri še niste obnovili naročnino, spominajte se svojih dolžnosti.

K vstajenju!

Dnevi, posvečeni spominu «Vstajenja», so končani, delo hiti svojo pot in pesem gibanja šumi v ozračju votlo, včasih celo grozeče in človek je tisti, ki to gibanje vodi in ustvarja sebi možnost bivanja.

Vstajenje! Kdo je vstal? Človek! Kdo ga je dvignil? Bog? Kaj je spal, da se je moral dvigniti? Teško je človeku samemu odgovoriti na sto in sto vprašanj. Saj se dvigamo, močno, z voljo in pogumom stopamo in staj bomo trdno na temelju, ki smo si ga ustvarili sami. Temelji naše bodočnosti stoje in na te temelje je treba trdne, močne stavbe, velike, da se bo videla po vsej okolici in na najvišji točki stavbe naj gori luč, ki bo svetila vsemu svetu... Luč vstajenja!

Vstajenje je pomlad — lepa, čista, vsa sveža, nova, duhteča. In ob tej spremeni naravi se spreminja človek. Novo življenje, ki ga živi narava, naj bi prešlo na ves človeški rod. Spreminja se, preoblikuje navade, dobronjega posega v probleme svojega jaza in kar je nečisto, čisti, slabijemu pomaga, ubožcu daje miloščino, trpečim lajša trpljenje in... Zakaj toliko lepega opisovanja vsega tega paradoksa. To je vendar samo teorija in teorija leži, treba je nekoga, da to uresniči, da res prižge to svetlo luč...

Ali je Velika noč za preprosto in globoko dušo res praznik vstajenja, poln svetlobe, ki prežene raz njega sence trpljenja in smrti? Upanja je polno in v hipu pozabi na vse to, če ne drugega, hoče sodelovati s silo, čeprav boječe, sodeluje, ker hoče vstati...

V letu 1938. Pot me je vodila na periferijo mesta, tja, kjer prevladuje mali človek in v sapnik ti sili oster duh bližnje tovarne kemikalij. Okolica je vsa posuta z drobnim rdečim prahom, katerega prinaša veter iz tovarniškega dvorišča in tudi male hišice so vse rdeče... Ni prijetna ta bližina tovarne, toda človek si je kljub vsemu postavil hišico in krov nad seboj, da legne in se odpočije.

Velika sobota. Zvonovi vabijo, in vidim ljudi, ki hite v bližnjo hišo s polnimi jerbasi jedil, vsi so praznični, nedeljski in hite, da blagoslove velikonočno jelo... Tak je običaj. Stal sem pred hišo in gledal. Veča je bila polna aždah sveta, ki je bil ves prenovljen, vsi novi, ta obleko, oni čevlje, plašč, klobuk in polne jerbase najzbranejših velikonočnih dobrot, vladala je prešernost in veselje. Stal sem in gledal... Tam zunaj pa je stal starček in poleg drobna, morda štiriletna deklica, ki se je starčka krčevito oklepala, na drobnih nožicah pa ni imela novih čevljev in niti starih. Bosa je stala poleg starčka in vsa trepetajoča gledala lepo oblečene deklice. Nista šla v hišo, stala sta zunaj in ko je duhovnik v veži blagoslovil jedi, nista pristopila, kar zunaj je odprl starček droben zavitek in v duhu prisostvoval blagoslovitvi... V zavitku pa je bil kos kruha in pol klobase. — Odhiteli so drugi, glasni so bili, starček pa je še stal, odlomil košček kruha in klobase in dal otroku; ostalo pa je skrbno zavil in shranil za drugič.

V znamenju naše kulture

Vreme v velikonočnih praznikih ni bilo posebno prijetno in vabljivo za izlete in potovanja. Držali smo se bolj doma. Hvala Bogu nas je slovenska kultura dobro založila s časopisi z najbolj pestrim čitvom. Vsakdo je lahko dobil svoje, kar ga je zanimalo. Tako smo torej v praznikih časopise res pošteno prebrali. Pri tem branju smo pa posebno tole ugotovili: velikonočno čtivo v naših časopisih se v ničemer ni razlikovalo od rokomavharskega zmerjajočega in zaničujočega tona, ki je v naši žurnalistiki tako značilen skozi leto in dan. Iz velikonočnih števil niso izginili napadi na politične nasprotnike, na nesimpatične organizacije, na posamez-

nike. Tudi lastne bahave hvale ni manjkalo. V nekaterih časopisih človeka čudno preseneča vrstni red pisanja: nabožne misli so spredaj in zadaj zalozene s prosvetno politično nestrpnostjo, s kako grožnjo ali migljajem na neprijetne posledice.

Kulturni narodi za velikonočne praznike objavljajo božji mir, da utihnejo vsaj za nekaj dni vse grde strasti, vsa sovražstva, vsa jeza, vsi maščevalni naklepi, da so vsi ljudje res otroci božji, za katere je bil Kristus na križ pribit, v grob položen in za katere je od mrtvih vstal... Naša srca, izgleda, za božji mir niso sposobna. Ali, kje so ta srca? Tako tudi nismo sposobni za resničen socialen prerod!

Zvestobo za zvestobo

Te dni je minilo dvajset let od onega velikega slovanskega dne, ko so vodilni predstavniki jugoslovanskega in češkoslovskega naroda v slovanski Pragi, ko so še na vseh frontah z nezmanjšano silo grmeli topovi, glasno in pred vsem svetom s sveto molitvijo prisegali medsebojno zvestobo obeh slovanskih narodov za vse večne čase. Takrat so bili težki časi. Vladalo je nasilje, toda treba je bilo spregovoriti veliko in odločno besedo, da mora svoboda Slovanov, politična, gospodarska in kulturna, postati živa resnica za vse večne čase. Takrat so bili hudi časi, toda ljudski duh, ljudski smisel za svobodo, za samoohrano, je premagal vse malenkostne trenutne pomisleke. Zmagal je ljudski instinkt, ki je slutil, da prihaja veliki čas, ki naj nam prinese svobodo — ali večno smrt. V onih ča-

sih, ki so se rušila carstva in kraljestva, je bilo za nas vse jasno, da je le v slovanski slogi zajamčena bodočnost slovanskih držav.

Mi Slovani smo za svojo bodočnost sami odgovorni. Odgovornost za našo usodo more in sme nositi samo oni, ki je sposoben pogledati zelo daleč naprej. Zvestoba za zvestobo je za nas moralna zapoved in politična nujnost!

Slovanske države so sposobne, da svoje življenje uredi na demokratičnih načelih. Demokracija je prvi predpogoj za resnično socialnost, za pravo svobodo in za trajen gospodarski napredek.

Slovani bomo mogli le v nezlomljivi slogi igrati samostojno vlogo v zgodovini. V tej slogi vidimo možnosti za našo popolno osamosvojitve na vseh poljih državnega življenja.

Problem jugoslovanskih izseljencev

Jugoslavija ima prav za prav deset banovin. Devet, ki se nahajajo v njenih mejah in deseta, katera je razdeljena po vsem svetu. Za državo, katera ima 15 milijonov prebivalcev in je milijon jugoslovanskih preseljencev posejanih po vsej zemeljski obli, mora ta milijon pač nekaj pomeniti. Tem izseljencem je treba posvetiti ravno toliko pažnje, ako ne morda celo še več, kot za one, ki so ostali na svoji rodni zemlji. Z ene strani, da se jim vsaj malo olajša njihovo težko življenje v inozemstvu, a z druge, da jim s hvaležnostjo vrnemo vse tisto, kar naši izseljenci napravijo za svojo domovino v teku teh let, ki jih preživijo v inozemstvu.

Gledal sem to sliko življenja. Kaj bi storil, bi pristopil in dal miloščino ali kaj? Ali ga ne bi žalil, danes ko je Kristus vstal; ne, raje ne, saj vstaja tudi on in nimam pravice, da ga motim ob času vstajenja...

Šel sem domov in ni mi hotela iz spomina deklica s starčkom, ki sta prišla, da blagoslovita vse svoje velikonočne dobrote...

In zvonovi so doneli dalje in peli, bilo je, ko v pozdrav, v spoštovanju, zakaj kjer je trpljenje največje, tam je vstajenje najpotrebnejše in zvonovi so znanilci istega.

Povest, dolga in žalostna se vleče za starčkom. Zakaj ni vstal z drugimi, ali

Naša deseta banovina

Največji del naše javnosti ne razume problema izseljenstva tako, kot je to potrebno. Na izseljenca se po navadi gleda kot na kakega avanturista, človeka, ki z lahkim srcem zapušča svojo rodno zemljo. Pozablja se pa na velike dobrote, katere so izseljenci napravljali ob času svetovne vojne, na denarne pošiljke, katere so se v prvih letih po svetovni vojni dvignile na skoraj eno milijardo dinarjev. Ob prihodu krize in drugih vzrokov, so se pošiljke precej zmanjšale. Toda kljub vsemu se sučejo pošiljke od 150 do 200 milijonov dinarjev. Aktivno jugoslovanske bilance plačajo: trgovina, turizem in izseljenci. Celokupna izmenjava z inozemstvom

se je izobčil sam? Ne bi rekel, življenje mu ni bilo naklonjeno, vstal bi, toda temelj je bil preslab: ni izdržal.

In tako je s teboj, z menoj, z nami vsemi. Dvignimo glave, v bodočnost svetlobe in pomagajmo temelje povečati, da se bodo zgostili in trdo gostoto vsi naši najvažnejši problemi, ki vodijo k resničnemu in trojnemu vstajenju.

Ne smemo obupati, da bi ne verjeli v končno zmago duha nad stvarjo, življenja nad smrtjo, pravice nad krivico v onaj veliki dan, ki prej ali slej prinese vstajenje, odrešenje iz te grozeče teme sedanosti.

dá polovico te aktive; turizma in izseljeništvu pa drugo polovico. Že zaradi te važnosti bi bilo potrebno obrniti večjo pažnjo na jugoslovanske izseljence. Pri tem niti ni potrebno, da bi se govorilo o mnogih drugih koristih, katere bi nastale v pogledu naše propagande, turizma ali humanih ozirih in obveznosti države, da se briga za svoje sinove tam v tujini.

V začetku španske državljanske vojne je Velika Britanija preobrnila celo Španijo, da je našla dva svoja zaostala podložnika. Jugoslavija ni Velika Britanija, toda potrebno bi bilo, da bi napravila v tem oziru vsaj toliko, kolikor ji dopuščajo njene moči. To, kar se je dosedaj napravilo, je še zelo daleč od onega, kar bi se lahko in moralo storiti. Skrb zanje ne bi smela prenehati s tistim momentom, ko izseljenec prekorači jugoslovansko mejo in s tem zapusti svojo domovino. Ni izseljenca med njimi, ki bi z lahkim srcem zapustil svoj «stari kraj», in kljub temu, da ne pozna stikov srbskega pesnika Šantića, ki pravi: «Ostanite tukaj, solnce tujega neba vas ne bo grelo kot solnce domačega vam kraja...» — Vsakdo prav dobro pozna muke, ki ga čakajo v tujini. Če zapušča svojo vas in svojo domovino, je to zaradi kruha, katerega mu lastna zemlja ni mogla dati.

Ta naša deseta banovina je razdeljena po vseh petih kontinentih. Izseljencev, največ je med njimi Slovencev in Hrvatov, imamo po vsem svetu. V Kanadi in Zedinjenih državah je okoli 600 tisoč naših izseljencev, med katerimi so vštete že generacije, rojene že v Ameriki. V Meksiki in državah Srednje Amerike 6500, v Južni Ameriki okoli 100.000 (največ v Argentini in Urugvaju). Na drugih celinah je število naših izseljencev precej manjše. Skupaj je v Avstraliji in Novi Zelandiji 17.000, v Afriki 10.000 in Aziji 3.000 izseljencev. V Evropi je število izseljencev prilično. Največ jih je v Franciji — okoli 50.000, Belgiji 6.000, Nemčiji 5.000 in v Holandski 1.500. Ostali so raztreseni po raznih državah. S točno statistiko bi se število izseljencev sigurno približalo enemu milijonu.

Ogromna večina izseljencev je zaposlena v tovarnah, rudnikih, graditvi železniških prog in drugih težkih delih. Na primer v Argentini se bavijo največ s poljedelstvom in drobnim zaslužkom. Saj so večinoma naši izseljenci «začasni», kateri so, da so šli «s trebuhom za kruhom» smatrali to potovanje samo začasno. Poprimejo se prvega dela, ki se jim nudi, navadno najtežjega ali najslabšega in to vselej z upanjem, da se bodo enkrat zopet vrnili v svojo domovino. Medtem seveda minevajo leta, zaslužek je težak, a prihranki še težji. Majhno je število onih, kateri se razočarani in bolni vrnejo na starost pod svoj rodni krov z morebitnim prihrankom. Največje število pustijo svoje kosti v tuji zemlji. Tretja generacija bo žal že tako akliminirana od nove domovine in tako za nas izgubljena.

Usoda malih in siromašnih narodov je, da dajo svoj prispevek v krvi in mesu drugim kontinentom, da bi se na njih ustvarili novi mladi narodi. — Problem, kateremu je potrebna posebna živahna pažnja in to prav danes, v času, ko so mali narodi izpostavljeni vpadam večjih.

Vsaka vojna, in tudi zmagoslavje, je nesreča in to ne samo za premaganca, nego tudi za zmagovalce.

Domače politične vesti

Klic po pomoč!

Slana je prizadejala v Sloveniji usoden udarec. Pokvarila je zgodnje sadje, posebno marelice, breskve, češnje in češplje. Škoda gre v težke stotisočake. Kdo bo pomagal?!

Izšla je Uredba

o štirimilijardnem notranjem posojilu. Ministrski svet je na svoji seji 14. t. m. predpisal uredbo o emisiji 6% državnega posojila za javna dela in državno obrambo. Finančni minister se pooblašča, da na domačem trgu izvrši emisijo državnih obveznic v znesku do štirih milijard dinarjev in se bodo dohodki od te emisije uporabili in sicer: 1,5 milijarde za graditev novih železniških prog, 1,5 milijarde za potrebe narodne obrambe, 500 milijonov za zgraditev glavnih državnih cest, 250 milijonov dinarjev za zgraditev javnih poslopij in 250 milijonov dinarjev za higiensko-asanaacijska dela in drugo.

Premogovniki v Aleksincu, last družbe s sedežem v Bruslju, so imeli lansk leto čistega dobička 4,2 milijona bel. frankov.

Nacionalni dohodek Jugoslavije. Po statističnih podatkih je znašal leta 1926. naš narodni dohodek 70 milijonov dinarjev, leta 1936. pa samo 42 milijonov dinarjev, a leta 1937. pa 44 milijonov. Izračunano na glavo je znašal letni dohodek l. 1926. Din 5300.—, leta 1937. pa Din 2800.—. Ali ni to obubožanje naroda.

V zagrebških trgovinah osemurni delavnik. V posvetovalnici zagrebške zbornice TOI je bil pred kratkim sestanek predstavnikov zveze hrvatskih privatnih nameščencev. Med drugimi važnimi vprašanji se je uredilo tudi vprašanje delovnega časa v zagrebških trgovinah in se je na osnovi nove kolektivne pogodbe uvedel osemurni delovni čas. Istočasno pa so bile določene tudi plače, ki v nobenem primeru ne smejo biti manjše od 800 do 1000 dinarjev. Prav posrečena rešitev važnega socialnega vprašanja.

Pravilno in dobro je, da se uničijo na račun starega prijateljstva. Brez stare sovražnosti, toda v resnici nikdar mednarodnega reda ne more biti trajnega mira.
Eden.

Češkoslovaška je čuvarica demokracije v Srednji Evropi. To je morda najpametnejše upravljanje država na svetu. Stoji na zdravih temeljih, ki so postavljeni od pok. predsednika T. G. Masaryka. Obstane Češkoslovaške predstavlja jamstvo, da idealisti-humanisti ne bodo iztrebljeni v tem delu Evrope. Propast Češkoslovaške bi bila katastrofa za človeštvo.
R. M. Smyllie v «Irish Times».

Beseda o zadružništvu

Pravo in nepotvorjeno zadružništvo je sad gospodarskega in družabnega razvoja, ki je vzkliko sredi velikih družabnih trendj.

Namen zadružništva je, zdraviti socialno zlo širših mas s tem, da ga varuje pred izkoriščanjem privatno kapitalističnega gospodarskega reda.

Za ublažitev gospodarskih krivic, ki izvirajo iz nebrzdane tekme za zaslužkom, ima zadružništvo nalogo postopoma preobraziti gospodarske odnose s širjenjem samozavesti, z združevanjem in organizacijo potrošnikov, da ustvari boljše temelje za boljši družabni in gospodarski red.

Osební interesi poedincev se morajo umakniti splošnim interesom in skupnim koristim.

Gospodarsko in družabno zблиževanje ljudi je glavna naloga zadružništva, ker le na ta način je mogoče izravnati medsebojne odnose in graditi zdrav in ustvarjajoč družabni organizem.

Konstruktivno delo zadružništva se zrcali največ v tem, da v delu za zблиžanje poedincev zблиžuje tudi narode. Zadružništvo, ki je razširjeno po vsem svetu, prehaja s svojim delom v duševne meje in gospodarsko zблиžanje narodov in v zadružništvo.

da v obrambi proti invaziji kapitalizma.

Ustanovil se je jugoslovansko-bolgarski zadružni institut, ki ima namen učvrstiti bratske vezi na praktični podlagi.

Institut je podvzel že potrebne naloge, in sicer: Ustanovitev Jugoslovansko-bolgarsko transportnega podjetja, skupno zavarovalnico, skupno tovarno modre galice in skupno glavno nabavljajno zadrugo.

Izvoljen tozadevni odbor ima nalogo, da prouči važna gospodarska in finančna vprašanja, kot vprašanje carinske unije, skupno nastopanje na tujih trgih in drugo.

Ker donaša praktično zблиževanje sigurne uspehe, je dolžnost vseh, da skušajo na zadružno praktični gospodarski podlagi zблиžati oba naroda, ker je le v vzajemnosti uspeh, ki vodi poedince k sreči in blagostanju. Zakaj bi takega blagostanja in sreče ne bil deležni Jugoslovani in Bolgari.

Nepotvorjena zadružna ideja je temelj, na katerem se gradijo sreče narodov in ne samo poedincev.

Duhovni pogoji večnega prijateljstva obeh narodov leže v zadružništvu.

Naša lastnina

Zemlja s svojo lastnino in njenimi plodovi tvori velikansko bogastvo. Nobenega dvoma ni, da niso te lastnine zemlje niti kaki nadnaravni ali naravni zakoni posamezniku posebej odkazali. Namenjena je vsemu človeštvu v uporabo. Zemlja z vsemi svojimi bogastvi in plodovi nudi torej posamezniku del zemlje, katere razdelitev pa je bila prepuščena samim ljudem.

Ko človek še ni bil močno razmnožen, se je vsak posameznik polastil vsega onega, ki dotodaj še ni imelo lastnika. Dotično stvar je vzel, bodisi da jo takoj ali v poznejšem času zaužije (sadje, živali), ali da dotično stvar dalj časa izkorišča (kot pašnik, travnik), ali pa nekaj trajno uporablja in se stalno na njej naseli (kmet).

Danes seveda ta način prilastitve kake stvari več ne obstoja.

Lastnina se lahko pomnoži tudi naravnim potom, kot rast gozda, prirastek živine in drugo, ki pa je skoraj vedno v zvezi tudi z delom. In res. Delo spada med najodločujočejše činitelje, da si pridobimo novo lastnino in z njo nove dobrine. Dela človek sam za sebe, ali pa skupno s sočlovekom in korist je imel le oni, ki si je znal svojo lastnino ohraniti. Lastnina je podvržena večni delavnosti imetelja iste, da se ohrani.

Pozneje pa so ostali ljudje z lastnino in brez nje. Tisti, ki je delal in je bil obenem lastnik zemljišča in potrebnega orodja, je poklical onega brez lastnine k sebi, da mu je pomagal. Zato je bilo pravično, da je dobil delež proizvoda te ali one dobrine.

Če je neka stvar že davno last kake osebe in pozneje družbe, lahko postane nekdo drugi njen lastnik, kar se potrdi z različnimi pogodbami. Če se nekaj kupi, je kupna pogodba, če menja, menjalna, pri posojilu posojilna, pri daritvi darilna in če se kaj podeduje dedna. Da neko svojo last lahko menjam, je razumljivo. Če z neko svojo stvarjo popolnoma svobodno razpolagam, jo smem tudi prodati, zamenjati, posoditi, darovati, ali pa komu s svojo zadnjo voljo nakloniti. Saj človek nima dolžnosti skrbeti le zase, temveč tudi za svojo družino. Zato nima pravice, samo za sebe si pridobiti lastnino, pač pa ima tudi pravico, da to svojo last zapušča drugemu. To je dediščina. V današnji dobi je tu država, ki si je prisvojila simbolično vse lastnine, s katero razpolaga po prispevku, ki ga lastnik daruje njej s produktom svoje lastnine. Pravice pa nima, da bi človeku zabranila nekaj komu zapustiti. Človek

je starejši ko država. Če umrje človek z lastnino in nima postavnih dedičev, tedaj lahko država vzame lastnino umrlega in jo priključi sebi.

Lahko si pridobi človek nekaj v svojo last tudi s tem, če določeno dobro uživa kako stvar, ki nima lastnika. V tem primeru lahko uvrsti dotično stvar brez nadaljnega v svojo last.

Za nedeljen delovni čas privatnih nameščencev. Novosadska zveza privatnih nameščencev vodi že delj časa živahno akcijo z zahtevo, da se za privatno nameščenstvo uvede nedeljen delovni čas po zgledu Zagreba in Beograda. Po tem načrtu bi bili zasebni nameščenci zaposleni v svojih službah neprekinjeno od 7.—14. ure in bi ta čas veljal za vse panoge privatnega nameščenstva. Zveza denarnih zavodov je nato vlogo že pristala, vprašanje pa je, kakšno stališče bodo k tem zahtevam zavzela ostala podjetja.

Nekaj nasvetov na naslov koristolovskih zadružnikov

1. Če si dolžan 20.000 dinarjev in si plačal doslej na račun n. pr. samo 20 dinarjev, tedaj pojdi v zadrugo in zahtevaj še 2000 din. Ker bo odbor odklonil tvojo zahtevo, mu zagrozi, da boš sicer privedel v zadrugo ženo in otroke ali pa da se boš ustrelil.

2. Ko najameš pri zadrugi posojilo za gradnjo hiše, obljubi zastaviti najemnino, ki ti jo bo donašala nova hiša. Toda čim boš dobil najemnika, teči takoj na sodišče in zastavi tam najemnino trgovcu za radio ali pa klavir.

3. Če več let nisi nič plačal na dolg in te zadruga terja že po odvetniku, napravi takole: Vpiši se v režimsko stranko in pridno agitiraj zanjo; ko si tako postal zaslužen za stranko, spravi na noge ves njen aparat v svojo zaščito. Obenem se na javnih krajih pridno sukaj okrog visokih funkcionarjev in skrbi, da te bodo pri tem opazili zadružni funkcionarji.

Po «Zadružnem Glasniku».

Jaz vam odrekam pravico, da neodgovorno kritizirate politiko, za katero sem odgovoren edinole jaz. Vi nas odgovorne politike prodajate publiku za ceno, katero sami odrejate. Toda vi ste odgovorni ljudstvu, če dobi falsificirano blago...
Chamberlain na banketu novinarjev.

Originalnost ni nič drugega kakor razumno posnemanje. Najbolj originalni pisatelji so si izposojali eden od drugega. Znanje, ki ga nam da knjiga, je kakor ogenj. Prinesemo ga od sosedu, doma prižgemo in ga damo drugim ter postane tako last vseh.

Karel Nový:

12

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Ni mogel razumeti njenega ravnanja. Roke so mu omahnile, stal je kakor kaznovan šolarček. Stopil je za njo. Začela je bežati. Toda kam naj uteče? Hotela se je pomešati med gruče bolnikov in obiskovalcev na vrtu, toda Jože ni spustil z očesa njene progastega plašča, videl je le njo, kakor bi hodila sama po parku ali trati. Ko je sprevidela, da zaman beži pred njim, se je obrnila in počakala, da jo dohiti. Njen obraz je bil podoben podlasicí, ki se je ujela v past, in njen glas je zvenel tako odločno kakor oni večer v lazu.

«Prosim te, pusti me!»

«Bodi pametna, Magdalena. V Pragi sem te iskal in zdaj sem dobil tvoj zaslužek. Hotel sem se s teboj pogovoriti. To je vse. Nočem te nadlegovati, če imaš drugega. Samo toliko ti povem, da te nihče na svetu nima tako rad kakor jaz! Noč in dan sem mislil nate.»

Bilo je jasno, da Magdalena ne bo več izbruhnila. Zelo je shujšala. Njena lica so izgubila rožnati pridih in postala prosojna. Vsa je bila nekako bolj drobna in krhka. Njeni prsti, s katerimi si je ves čas zapenjala in odpenjala plašč, so bili čisto beli in nenavadno dolgi.

«Ta reč z menoj ni tako preprosta, Jože», je rekla dušič solze.

«Kakšna reč? Zdravje? Po videzu bi sodil, da je. Ko te bodo pustili iz bolnišnice, boš čez teden dni taka, kot si bila.»

«Nič ne veš in govoriš. Sicer pa, zakaj mi nisi odgovoril na pismo? Da, sedaj že lahko govoriš! Vsi moški ste enaki.»

«Tokrat sem že vedel, da bom zgubil delo in da pojdem za teboj!»

«Tako dolgo nisem mogla čakati. Pa tudi,» je stresla Magdalena z glavo, «pa tudi ko bi precej odgovoril in takoj prišel, bi ne bilo nič drugače. Otroka nisem marala.»

Oči so se ji zopet zožile in se zaostriale kakor dve konici zelenih pušic, ki se pripravljata, da zletita iz napetega loka in se zarijeta v meso.

«Še sanjala se mi ni, da se utegne končati na tak način.»

Zaman sta se ozirala po prazni klopici, da bi malo posedela, kajti v tem hipu sta se čutila utrujena kakor od dolgega dela. Ni jima kazalo drugega, kot da se sprehajata. Jože ji je pripovedoval o tem, kako jo je iskal in kaj so mu kje povedali. Magdalena je molčala. Hodila je z njim kakor v sanjah.

«Se boš poslovil», ga je vprašala naposled.

«Ali čakaš obisk?»

«Ah, saj vem! Misliš, da sem imela to z drugim! Ali bi se ti bila vdala, da sem imela fanta? Nobenega nimam.»

«Zakaj me potem podiš?»

Končno sta sedela. V njegovem glasu in še bolj v rokah, ki jih je nagloma sklenil na kolenih, je bila bolešt, ki jo je ganila.

«Jože, ali misliš resno?» je hlastno vprašala. «Ali bi me vzel?»

«Vzel te bom, ničesar drugega nimam v mislih nego to.»

Zagorela je kakor težko bolan človek, ki mu nenadoma odleže, toda v strahu pričakuje novega, še hujšega trpljenja. Ali je mogoče verjeti? Ali v resnici sveti na nebu zvezda zdravja in morem seči po nji?

«Ali bi me vzel, tudi če bi...?»

«Kaj če bi?» Prijel jo je za roko in jo božal. «Če ti je danes težko govoriti o tem, Magdalena, mi pa

drugič povej.» Čutil je, kako ji trepetu roka. «In če nočeš, Magda, nič te ne silim, nikar ne pravi. Jaz se ti tudi ne izpovedujem tistega, kar je bilo — saj konec koncev nismo več otroci.»

A menda je ni težilo to.

«Na smrt nisi bolna, jetike nimaš, sifilitična tudi nisi, torej kaj?»

«Pred sodnijo pridem, Jože! Zaprl me bodo!» je zašepetala, iztrgala svojo roko iz njegove in očitno skušala pobegniti.

Obraz mu je odrevenel kakor od udarca. Toda hitro se je zbral in mahnil z roko.

«Hudiča! To bi jih moralo biti! Pusti take neumnosti!»

«Misliš?» Prebledela je in iznova zardela.

«Vsaka druga, je rekel. «Kaj naj počno s tolikimi? Dohtarji niso policaji. Ali so mar prišli na to, da si odpravila? Prazne marje, Magdalena. Če se pa bojiš, se meni nič tebi nič pobereš in pojdeš z menoj in živa duša se ne bo zmenila zate. Ali pa kratko malo ne pojdeš na sodnijo, nihče ne bo vedel za to. In čez kratek čas bodo vse pozabili. Kje te bodo lovili? Ko bi prišlo na svet in bi ga — razumeš!»

«Molči!»

Več ni hotela slišati. In vendar se ji je težak kamen odvalil od srca. Noč in dan je živela v temi dvomov, toda zdaj se skozi mrakove že svetlika zvezda zdravja!

Jože se je poslovil z veselim srcem. Držala ga je za roko in ga spremila k vratom in še usta mu je nastavila v poljub.

«Kar lepo jim poveš, da si zdrava in pojdeš. Če te ne bodo hoteli pustiti, boš odšla brez dovoljenja. Tako se dela v življenju. Draga Magdalena, človek se ne sme bati. Kdor se boji, ne pride daleč.»

Ali so jo njegove povsem zmedene besede navdale z novim upanjem? (Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

Italijansko-angleški prijateljski sporazum je bil podpisan na veliko soboto zvečer v Rimu. V veljavo pa stopi, ko bo Italija odpoklicala svoje prostovoljce iz Španije.

Sporazum vsebuje devet točk, od katerih se vsaka nanaša na gotova zunanje-politična vprašanja, ki so: Status quo na Sredozemskem morju, dogovor o izmenjavi vojaških informacij, integralnost in neodvisnost Saudijeve Arabije ali Jemena, ukine se škodljivost obojestranskih propagand, varovanje angleških interesov na Tanskem jezeru, zagotovitev, da Italija ne bo rekrutovala domačinov v vzhodni Afriki, svobodno izvrševanje verskih obveznosti Angležev v Afriki, spoštovanje določb o Sueškem prekopu iz leta 1888. in več manj važnih zadev.

Po uveljavitvi tega sporazuma, ki ima predvsem političen značaj, se takoj pristopi k pogajanjem za ureditev gospodarskih odnošajev med Italijo in vzhodno Afriko.

Drugi del pogodbe se nanaša na uveljavljanje raznih pismenih protokolov, sestavljenih ob različnih prilikah.

S tem sporazumom so bili odstranjeni vsi vzroki dosedanjega medsebojnega nezaupanja.

Češkoslovaška. Prezident dr. Beneš je ob priliki proslave češkoslovaškega Rdečega križa proglasil velikonočno premirje. Pri tej priliki je imel govor, v katerem je navajal temeljna načela notranje in zunanje politike Češkoslovaške, ki slone na tradicionalnih demokratičnih osnovah. Želi mir, spravljivost, poštenost in dostojnost od vseh, ki bodo sodelovali na sporazumu z narodnostmi Češkoslovaške, ker vidi le na tej podlagi ustvarjene dogovore in sporazum za temeljne osnove veličine Češkoslovaške.

Španija. Generalu Francu se je posrečilo prebiti fronto republikancev in s tem pretrgati zvezo med Barcelono in Valencijo. Dospel je do Sredozemskega morja in zasedel lukj Vinaroz in Benicarlo.

Kake obrambne ukrepe bodo sedaj pokazali republikanci, še ni znano, gotovo pa je, če se ne posrečijo republikancem kakšni večji in važni vojaški uspehi, da se bliža konec državljanske vojne, katere škodo Španija ne bo prebolela niti v sto letih.

Romunija. Čiščenje v vrstah političnih nasprotnikov se nadaljuje po zasnovanem načrtu.

Na Veliko noč je policija aretirala 20 uglednih bivših voditeljev «železne garde» in konfiscirala mnogo vojnega materiala. Očita se, da je železna garda skušala zasnovati in izvršiti prevrat. Bajke dokazuje to zaplenjena korespondenca.

Kitajska je v svojem obrambnem boju prešla v protinapad z novo dobro organizirano in opremljeno armado, ki dela Japoncem zelo velike preglavice. Kitajska vojska koraka od uspeha do uspeha in že vodi tako imenovano napadalno vojno z velikimi uspehi. Vojne s tem še ne bo konec, marveč se bo še bolj razvnela, ker so Japonci dobili močna ojačenja.

Rusija, ki zalaga Kitajce z orožjem in tudi s človeškim materialom, je na ugodnem uspehu Kitajske zelo zainteresirana. Ustavila je ves civilni promet preko sibirske železnice, ki jo rabi samo za transport črt in vojnega materiala.

Nemčija. Samozavest Nemcev je po izvršeni priključitvi Avstrije in ugodnem rezultatu plebiscita močno narastla, ki daje vse znake, da v Evropi še dolgo ne bodo odpravljene vse težave, ker Nemci ne bodo radevolje dali v ta namen kakih posebnih koncesij. Bajke gre predvsem za izolacijo Rusije v Evropi, ki je bajke najbolj rovarila proti miru.

Francija. Kakor smo pisali zadnjič, je Blumova vlada padla. Preokret v mišljenju se je pokazal najbolj v tem, da je nova vlada dobila v parlamentu velikansko zaupnico, kakor po vojni še nobena vlada.

Vlada je dobila vsa pooblastila, ki jih je zahtevala, ter je odgodila parlamentarno zasedanje. Mnogo odvisi od zadržanja Francije, kako se bodo rešila razna evropska vprašanja, ki danes ogrožajo mir.

Velik uspeh delavstva v Meksiki

Mezde so se zvišale, delovna doba se je skrajšala in priznan je dopust

Najvišje sodišče v republiki Meksiki je odklonilo priziv tujih petrolejskih družb, katere trdijo, da ni mogoče plačati višjih mezd, ki jih je določila posebna arbitražna komisija lani meseca decembra. Po dobri proučitvi in poznanju položaja je komisija ocenila, da bi se režija zvišala letno za 26 milijonov pesos, kar pa ne preobremenjuje družb, dočim podjetniki trdijo, da so se stroški zaradi povišanja mezd dvignili letno za 64 milijonov pesos.

Razsodba najvišjega meksikanskega sodišča je bila soglasna, družbam pa je bil dan čas, in sicer teden dni, da bi se končno lahko odločile in zavrnile ali pa sprejele te delavske zahteve. Če bi družbe to odklonile, bi to pomenilo odpoved koncesij.

S to odločitvijo najvišjega sodišča so postale zahteve delavstva pravomočne in bo zaradi tega uveden v meksiških petrolejskih vrelcih 5 dnevni delovni teden po 8 ur dnevno za mezdo, ki je bila do sedaj plačana za 56-urno delo. Dalje stopi v veljavo starostna renta v višini 80% poslednje mezde, 50% nagrada premij za zakonito življenjsko zavarovanje ter plačilo 80% mezde v slučaju bolezni za dobo 4 mesecev v

enem letu in končno je treba preskrbeti potrebna in primerna stanovanja vsem delavcem in nameščencem, torej tudi onim, ki opravljajo svojo službo v pisarni in rafineriji po mestih.

Poleg tega se pripravljajo zakonski načrt o dopustih, in sicer od 4 do 6 tednov pri polni mezdi, dalje se bo zamčilo 16 praznikov izven nedelj in sobot, kakor tudi pravico zahtevati 3 dni plačnega dopusta na leto, kateri se bo lahko uporabljal za osebne, privatne zadeve, odnosno pravico 90 dnevne neplačane dopusta na leto. O vseh teh zadevah se bo še dodatno razpravljalo.

Družba zanika pravilnost proučitve, katero je izvršila posebna preiskovalna komisija, katere je bajke o določitvi dobička uvedla napačne številke.

Večino teh meksiških petrolejskih vrelcev finansira londonski trust Mexican Eagle Oil Company in če tudi so njegovi zastopniki posredovali na najvišjih mestih v Meksiki, to pa seveda zaradi tega, da bi se jim posrečilo, da bi bili še v naprej zagotovljeni viri velikih dobičkov. Toda vlada in najvišje sodišče je priznala upravičene zahteve delavstva in tako napravila konec njihovega izkoriščanja.

OUZD v Ljubljani

Obračun o poslovanju za leto 1937

Poslovno leto 1937. je bilo v znamenju važnih socialno-političnih reform, ki so ekonomično in tehnično močno vplivale na ustroj poslovanja.

Uvedba zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, uredba o minimalnih mezdah, zvišanje doklad za Borzo dela v svrhu povišanja podpor brezposelnim, vse te spremembe pomenijo za OUZD povečanje poslov. Posebno je bila obremenjena administracija z uvedbo starostnega zavarovanja. V zvezi s temi reformami so se prispevki in doklade, ki jih OUZD predpisuje za vse vrste zavarovanja, precej zvišali.

Za razmah zavarovanja, zlasti obsega poslov, je bilo v letu 1937. merodajno: naraščanje zavarovancev, dviganje zavarovane mezde in stalež bolnikov. Povprečno število zavarovancev je znašalo v letu 1937. — 94.495 (nasproti 85.917 v letu 1936.). Prirast znaša 8578 zavarovancev. Zaposlenost je bila povolja, zlasti v tekstilni industriji, gozdno-žagarski industriji in pri gradnjah nad zemljo.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v letu 1937. Din 23.51 (Din 22.57).

Zaradi višjega števila zavarovancev in povprečne zavarovane mezde so dohodki za 5.5 milj. višji kakor l. 1936.

Kar se tiče zdravstvenih razmer leto 1937. ni bilo ugodnejše kakor leto 1936. Odstotek bolnikov je bil sicer nekoliko nižji 2.81% (2.92%) in je temu primerno tudi izplačana hranarina nižja v odstotkih nasproti skupnim dohodkom. Nekoliko nižji so tudi stroški za zdravnike in upravni stroški. Nasprotno so precej narasli stroški za zdravila, za oskrbne in v bolnišnicah, za porodniške podpore in datjave ter pogrebne.

Ti višji izdatki so gospodarsko ravnovesje urada v letu 1937. porušili, kar se izraža v primanjkljaju 0.050 milj. din.

OUZD je tudi v letu 1937. izplačeval višje podpore v obliki podaljšanega podporne dobe nad 26 tednov. Te podpore je izplačeval iz skromnih rezerv, iz likvidacijske imovine bivših nosilcev obveznega zavarovanja na področju OUZD v Ljubljani. Iz tega naslova je

bilo v letu 1937. izplačanih Din 0.685 milj.

Skupni dohodki znašajo v letu 1937. — 48.409 milj., izdatki pa znašajo 48.460 milj., poslovni primanjkljaj znaša 0.050 milj. din.

Od skupnih dohodkov odpade na zavarovanje na leto din 512.29, od izdatkov pa din 512.83.

Zavarovanci so prejeli na podporah v denarju 16.946 milj. din — 35.02%.

Najvažnejši izdatki bolniškega zavarovanja se razdelijo na zavarovance na leto takole: Hranarina din 144.71 (146.46); stroški za zdravila din 53.25 (45.75); zdravniški stroški din 56.31 (56.82); oskrbni stroški v bolnišnicah din 70.04 (64.—); zdravljenje v kopalniščih in zdraviliščih din 33.40 (33.25); zdravljenje zobovja din 9.42 (9.49); stroški ambulatorijev din 13.40 (13.07); upravni stroški din 80.36 (82.13).

Od skupnih izdatkov za zdravljenje v sanatorijih odpade na stroške za zdravljenje jetičnih bolnikov 1.261 milj. (2.60%). Za zdravljenje v zdravilišču Radio-Therma Laško je urad izdal 0.529 milj., v okrevališču «Jadran» pa 0.303 milj. Stroški za zdravljenje v lastnih fizikalnih in kopalniških napravah so znašali 1.150 milj. Stroški za prevoze v zdravilišča in za povratek so znašali 0.065 milj.

Imovina urada znaša koncem l. 1937. 40.598 milj.

Obveznosti urada znašajo koncem leta 1937. — 40.649. Upniki izkazujejo 4.896 zahtevkov za neporavnane račune lekarn, bolnišnic, zdravnikov itd. Osrednji urad izkazuje zahtevke iz naslova predpisanih in pobranih prispevkov nezgodnega zavarovanja, zavarovanja za onemoglost, starost in smrt ter za zaostanke iz obračunov prejšnjih let, skupaj 17.497.

Nepovoljni rezultat poslovanja v letu 1937. je znak, da se pri naš dobrine zakona iz leta v leto bolj črpajo. V tem je izražen višji standard našega delavca in nameščenca, ki imata z ozirom na življenjske razmere in spričo 50letnega obstoja socialnega zavarovanja višje potrebe in zahteve.

Koliko tujcev je zaposlenih v Jugoslaviji?

Prav pogosto slišimo pritožbe, da je število zaposlenih tujcev pri nas previsoko in da zavzemajo tuje v naši zemlji samo boljše plačana mesta. Tozadevna statistika iz leta 1936. nam kaže zanimive podatke o številu pri nas zaposlenih tujcev. Skupno število tujcev po tej statistiki znaša: 140.766

delovnih moči, ki se po narodnostih porazdele sledeče: 9875 Avstrijcev (statistika 1936!), Čehoslovakov 38.423, Italijanov 20.811, Madžarov 21.316, Nemcev 3297, Poljakov 7155, Rusov 26.790, iz vseh ostalih držav pa skupno 13.099. K tem številkom moramo pripomniti, da opravljajo naši izse-

ljenci v tujini v ogromni večini le težka dela, ki so pa slabše plačana, dočim opravljajo pri nas tuje težka dela le v redkih primerih in izjemah. Vseh tujcev delavcev je zaposlenih pri nas samo 1469 ali 2 odstotka, dočim jih je v trgovini skupno z vzdrževanimi osebami 9988, v denarnih zavodih 1397, v prometu pa 5426. Samo v rudarstvu ter industriji je zaposlenih preko 50.000 tujcev. Končno je treba pripomniti, da so v tej statistiki upoštevani samo oni ljudje, ki so bili še 31. marca 1931 tuji državljani, niso pa upoštevani oni tujeji, ki so se za tem priselili k nam, katerih število pa je zlasti po letu 1933. precej narastlo.

Iz delavskih krajev

Hrastnik

V nedeljo, dne 24. aprila 1938 se bo vršil v gostilni g. Roša v Hrastniku redni letni občni zbor podružnice NSZ v Hrastniku s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva.
2. Volitve.
3. Organizacijske zadeve in slučajnosti.

Tovariši! Razpravljala se bodo važna vprašanja, ki se tičejo Vas vseh, zato upamo, da ne bo nikogar, ki bi se tega rednega letnega občnega zbora ne bi udeležil.

Žirovnica

Podružnica NSZ v Žirovnici ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 24. aprila 1938, ob 9. uri dopoldne v prostorih gostilne «Svetina».

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva.
2. Volitve.
3. Slučajnosti.

Vse tovarise pozivamo, da se po možnosti tega rednega občnega zbora gotovo udeležite.

Na tem občnem zboru bo tudi poročal zastopnik izvrševalnega odbora iz Ljubljane, ki bo govoril tudi o službeni pragmatiki.

Žerjav-Črna

Še k poročilu o volitvah z dne 14. aprila t. l. Ko so nasprotniki po volitvah videli zmago nacionalnega delavstva, so skušali v naše vrste zanesti razdor z raznimi neresničnimi vestmi in napadi na funkcionarje, da je bil našim delavskim funkcionarjem ponuden od njihove strani predlog za razgovore o skupnem nastopu ter da sta oba od njiju ta predlog kratkoma zavrnila. Vse to je neresnično in brez vsake podlage, pač pa je resnica, da se je od naše strani večkrat dala iniciativa za istega.

Objava

Od strani naših nasprotnikov so se razširjale po občinskih volitvah razne neresnične vesti, češ, da so socialisti ponudili nacionalističnemu delavstvu, ki ga zastopava, skupen nastop, da pa nisva šla na dotičen sestanek, temveč sva poslala na mesto naju predsednika k. o. JNS, da se pogaja za skupen nastop JNS, JRZ in socialistov. Trdilo se je, da sva s tem onemogočila skupno delavsko listo. — Ker je vse to neresnično in zlonamerno podtikavanje, z namenom zbegati naše člane, izjavljava, da sta delavska zaupnika Oprešnik Ivan in Kuzjan Jože, ki sta te vesti razširjala, obrekovalca.

Žerjav-Črna, 18. aprila 1938.

Cesar Pavel. Rošer Rudolf.

Resničen dogodek.

Stal sem z upokojenim železničarjem nedaleč od železniškega prelaza, ko je brzel mimo vlak.

«Glej!» pravi upokojenec, «to je tržaški brzovlak.»

Nato prisopiha drug vlak in pravi: «To je pa osebni vlak.»

Nedolgo na to pa prisopiha vlak z malo lokomotivo in tremi vozički.

«Glej!» pravi, «to je pa pankrt!» Bil je namreč Vrhnčan.

Deca na beograjskih ulicah

Med najvažnejše probleme sedanosti spada problem nezaščitenih siromašne dece, ki posebno v velikih mestih preplavlja ulice v nadi, da jim bo padla v košarice ročice vsaj skorjica kruha, vsaj drobtinica od onega, kar bi jim po vseh naravnih zakonih pripadalo. Ne samo po ruskih velikih mestih, kot čitamo v dnevnem časopisu, ampak tudi v drugih evropskih vlemestih, ki se sicer ponajbolj z najšodobnejšimi pridobitvami, vidimo armade sirot, stikajočih za poslom, s katerim bi si zagotovili najbornejši življenjski obstanek. Toda v vseh velikih mestih ne opazimo v enaki meri tega pojava, to pa predvsem zaradi tega, ker se tamkajšnji odgovorni činitelji dobro zavedajo slabega vtisa, ki ga stori na tujce pogled na stotine teh siromakov, in se z različnimi predpisi zavarujejo pred njihovim navalom v glavne predele mesta. Seveda s tem še ni rečeno, da je to socialno vprašanje že rešeno, kajti z golo odredbo se ne more prepričati, da bi tisoči ne ginevali v najneznosnejši revščini. S takimi zapovedmi se morejo socialna vprašanja samo maskirati, ne pa rešiti.

V naših slovenskih mestih do nedavnega nismo poznali tega problema, ki pa se z večanjem brezposelnosti tudi že pojavlja. A do sedaj še ni zavzel toliko nevarnega obsega, da bi se ga ne dalo s primernimi socialnimi ukrepi takoj v pričetku zatreti.

Precej večji in nevarnejši obseg pa je zavzelo vprašanje nezaščitenih siromašne dece v Beogradu. Imel sem priliko prepotovati nekatera večja mesta, a nikjer nisem videl tolike revščine kot na beograjskih ulicah. Na vsakem koraku naletite na malega dečka zarjavele polti, zavitega čisto v raztrgane cunje, kako z milim pogledom ponuja iz velike košare ne dosti vredne slaščice. Po ves dan stoji na oglu in ponuja svojo ceneno robo, s kakšnim uspehom, o tem je bolje, da ne govorimo. Če znesejo dohodki na dan nekoliko dinarjev, mu lica zardevajo od sreče. Kolikokrat se pa zgodi, da ves dan ne prodaja niti za dinar. Toda ti dečki so navadno sirote brez staršev, ali otroci predmestnih proletarcev, ki ne morejo od doma pričakovati ničesar, in se zato vesele, če jih vzame kdo v službo in so na to celo ponosni. Ne mislijo na zaslužek, kajti zadovoljni so, da imajo pri gospodarju stanovalje, četudi v blevu, in dvakrat na dan jed, sestavljeno iz čebule in kruha. In če dobijo na koncu tedna nekaj dinarjev, jih srečni nesejo v prvi bioskop. To so prodajalci slaščic, ki bi jih lahko smatrali za najnižjo kategorijo. Za ta posel je sposoben vsak deček od osmega leta dalje. Plače nimajo, če izvzamemo dinar ali dva ob izrednih prilikah. Njihovi gospodarji so navadno ali ljudje, ki na ulici pričenjajo svojo trgovsko karijero, s tem, da jemljejo včasih kar po deset takih sirot, ki jih potem brezobzirno poganjajo na ulico prodajati slabo robo, ali pa propadli trgovci, ki so na kakršenkoli način izgubili svoje imetje in se hočejo zopet dvigniti na prejšnjo višino.

Nekoliko višjo kategorijo tvorijo prodajalci pečenihih kostanjev, nekoliko starejši dečki, ki že dobivajo večjo «plačo», katerih življenje je pa vseeno tlačansko. Naj pripeka solnce, ali zavija okoli hiš mrzla košava, oni stojijo ob pečicah in potrpežljivo čakajo od jutra do večera redkih kupcev.

Kot tretjo vrsto poulične dece, bi mogli imenovati neke vrste vajence, ki jih pa gospodarji nimajo zato, da bi se izučili obrti, ampak jih uporabljajo za prenašanje in prevažanje težkih tovorov in za druga opravila, ki jih navadno opravljamo s pomočjo prevoznih sredstev. Človeku se morajo zasmiliti ubožci, ki jih srečavamo na ulicah upognjene pod velikanskimi tovorji, katere bi celo odrasla oseba težko zmogla. Iz te vrste se navadno rekrutirajo težaki, ki jih v poznejših letih vidimo kot pristaniške delavce ali dnevničarje pri drugih težkih poslih.

Kolikor je majhna plača teh siromakov, toliko je daljši njihov delovni čas. Srečamo jih na ulicah že v ranih jutranjih urah, a če sedite v kavarni pozno v noč, opazite, kako se bo od časa do časa previdno prihulil mali dečko s košarico skozi vrata in ponujal gostom slaščice ali bučna semena, previdno se ozirajoč, da ga pri tem poslu ne bi zalotil natak, ki bi ga seveda brez usmiljenja pognal skozi vrata.

O kaki vzgoji te poulične mladine seveda ni govora. Vzgoja so jim gospodarjeve batine, poulične kletvice in psovke. Edina njihova šola je težko in naporno življenje. Na obiskovanje šole ne morejo niti misliti, četudi bi za to imeli morda zanimanje in sposobnosti. Življenje je tem siromakom že takoj ob rojstvu udarilo pečat.

In če pri delavstvu, ali pri njegovi veščini, ne naletimo na pravo razumevanje za organizacije in za skupnost, je to samo posledica razmer, v katerih so dorasčali. Večina od njih je že v svoji mladosti izgubila ono samozavest, ki bi morala žareti iz vsakega človeka in v njihovih dušah je ukoreninjena neka suženjska nagnjenost, ki jih sili, da se slepo pokoravajo svojemu gospodarju, ne misleci na svoje pravice. To je neke vrste fatalizem, ki pa mnogo škodi delavskemu pokretu, ker tako delavstvo v svojih težnjah ne more priti do popolnega izraza. A tudi s stališča javnega interesa ni ravno najbolj razveseljivo, da se iz poulične mladine v naših velikih mestih rekrutirajo nekulturne in neprosveltjene proletarske mase. Za vzgled naj nam služijo samo oni narodi, kjer so široki predeli delavstva močno izobraženi in kulturno visoko stoječi. Kakšen je položaj teh držav, kakšen življenjski standard prebivalstva in kakšna politika. Na kulturno, politično in socialno dogajanje v narodu more delavec pozitivno vplivati samo, če je dovolj izobražen.

Naša socialna politika bi morala polagati mnogo večjo pažnjo na problem poulične dece v velikih mestih, kajti do sedaj ta pojav še ni dosegel katastrofalnega obsega in zato se lahko odstrani z malenkostnimi težkočami.

Da se čim energičneje pristopi k rešenju tega problema, nas ne silijo samo estetski oziri, čeprav moramo priznati, da tolikšna revščina na ulicah naših mest ne vpliva ravno najboljše na tujce, ampak že sam čut humanosti zahteva, da rešimo tisoče mladih življenj iz rok ljudi, ki jih brez vsakega sočutja izkoriščajo in jim omogočimo življenje, ki je vredno človeka. Če se najdejo milijoni za nešteto drugih, nič bolj važnih stvari, moramo pričakovati, da se bodo našli tudi za rešenje tako važnega vprašanja, ki se kot rana zajeda v naše narodno telo.

R. K.

Ali že veš?

— da kopirajo diktature ena od druge razne načine podtikanja in da potem — kakor v aferi Butenko — ne verjamejo ena drugi, pač pa se obračajo k demokratičnim državam, da jim spor razsodijo,

— da je po Hitlerjevem govoru vprašal neki Francoz rektorja nekega češkoslovaškega vseučilišča, kakšna je češkoslovaška situacija po tem govoru in

— da je rektor, ki je znan zgodovinar, odgovoril: Naša politična situacija je od časa svetega Vaclava vedno slabša — toda do sedaj smo to vedno prenesli,

— da se je po izboljšanju gospodarskih prilik v Angliji povečalo tudi število ločitev zakonov,

— da se po najnovejši naredbi rumunske vlade lahko vselijo Židje — toda samo z rejeno listnico,

— da bo od sedaj naprej Društvo narodov «center» odpora proti napadalcem, ali pa ga sploh ne bo,

— da piše tako L'Echo de Paris, povodom stote skupščine DN,

— da je neka najnovejša vlada prišla do zaključka, da ukine vsako politiko, in da je že prepovedala prinašanje političnih karikaturnih v časopisih,

— da si v ljubljanskem gledališču, pri «Pokojniku» ogledate lahko — različne obraze,

— da je britanska vlada odobrila pet milijonov funt-sterlingov za vojne naprave, katere služijo za «slutenje» zračnih nevarnosti,

— da je začel «Dom in svet» zopet izhajati,

— da se ta naša živa rubrika dopade našim čitateljem,

— da bo še živahnejša in bolj različna, prosimo naše čitatelje — da sodelujejo,

— da je ta rubrika lahka in uspešna in da lahko vsakdo sodeluje,

— da so velikonočni prazniki minili v prav lepi vremenski slogi in so nas za praznike obiskali skoro vsi predstavniki vremenskih sprememb,

— da lepo prosimo čitatelje, da se po praznikih z vso resnostjo lotijo pregleda svojih obveznosti in

— da ob ugotovitvi, da dolgujejo za «Novo Pravdo», takoj nakažejo zaostalo naročnino.

Praktični nasveti

Nespečnost

Kdor trpi na nespečnosti, naj bi si vsak večer dal na tilnik in zadaj na glavo mrzel obkladek. V ta namen zmoči brisačo, jo zloži, položi na tilnik in glavo, čez pa položi suho krpo. Možgani se od mrzlega obkladka pomirijo in človek kmalu mirno zaspi. Tak obkladek je mnogo cenejši, pa tudi bolj zdrav kakor vsi uspavalni praški.

Kako stopaj po stopnicah

Po stopnicah hodimo po navadi tako, da stopamo samo na prste in si nekako s celim telesom pomagamo naprej. A prav tako hoja po stopnicah ni pravilna, ker se pri tem utrudijo le nekatere mišice, zato hoja po stopnicah človeka tako utruji. Boljše je, če greš po stopnicah gor, da stopaš s celo nogo, tudi s peto: tako so napete vse mišice noge in se človek tako ne utruji. Posebno bi bila taka hoja priporočljiva za zidarje, pismonoše, raznašalce, sploh za ljudi, ki morajo mnogo hoditi po stopnicah.

MEŽIŠKA DOLINA

Akcijski odbor za postavitve spomenika blagopokojnemu Viteškemu Kralju Aleksandru I. Zedinitelju obvešča tem potom vso javnost Mežiške doline o dosedaj doseženem uspehu svoje akcije. Iz nižje navedenih podatkov je razvidno, koliko so posamezni kraji in stanovi dosedaj prispevali.

Črna: Občina Din 5980.—, rudarji 596.—, društva Din 450.—, ostali Din 500.—, skupaj Din 7526.—. Helena: Sol. društva Din 500.—, rudarji Din 774.50, skupaj Din 1274.50. Mežica: Rudnik Din 35.000.—, gen. ravnatelj Din 7000.—, nameščenci Din 5400.—, rudarji Din 3575.50, občina 1000.—, šola Din 360.50, ostali 463.—, skupaj Din 52.799.—. Žerjav: Razna društva Din 4254.—, nameščenci Din 7460.—, delavstvo Din 7499.75, skupaj Din 19.213.75.—. Narodni tabor na Poljani Din 13.087.25. Prevalje in Poljana: Razna društva Din 900.—, ostali Din 5145.50, skupaj Din 6045.50. Guštanj Din 819.—. Kotlje Din 40.—. Dravograd Din 582.50. Št. Danjel Din 262.25. Ostali kraj Din 743.—. Obrešči Pošt. Iran. Din 5787.90. Skupni dohodki znašajo torej Din 108.180.65. Izdatki Din 3850.63. Imovina znaša dne 12. aprila 1938 Din 104.330.02. Pozivamo vse krajevne poverjenike, da z novo silo delovanje poživijo, da tako čimprej dosežemo svoj plemeniti cilj.

Za smeh in kratek čas

Napeto pripovedovanje

«Priča Dreta, pridite sem,» je dejal sodnik. «Vi ste torej tisti dan obiskali obtoženca v njegovem stanovanju?»

«Da.»

«In kaj je dejal?»

«Ko sem vstopil v sobo, je stal pri oknu. V obraz je bil bel kakor kreda, okoli ust se mu je nabrala pena, v rokah pa je držal nabrušen nož.»

«Potem?»

«Začel se je briti...»

Po telefonu

Marsikdo pri telefonu pomotoma pokliče drugo številko. Tako se je zgodilo nekoč tudi nekemu gledališkemu igralcu, ki je bil znan šalivec. Hotel je po predstavi pozno ponoči klicati svojo ženo, pa je po kratkem vprašanju dognal, da je poklical napačno številko.

Opravičeval se je, toda človek, ki ga je poklical, s tem ni bil zadovoljen. Še več: začel je kričati v telefon, da je nesramnost, če kdo človeka ponoči budi iz spanja in tako dalje. In naposled je zatulil:

«Hudiča, ali je kakšen idijot pri telefonu?»

«Na tej strani ne!» je mirno odgovoril šalivec in obesi! sušalo.

Kulturni obzornik

DVE DRUŽABNI DRAMI

Krleža: Gospoda Glembajevi in Nušič:

Pokojnik.

(Konec.)

V «Pokojniku» nam avtor podaja naslednjo zgodbo: Inženir Marić spozna, da ga žena vara s prijateljem, radi česar se umakne v inozemstvo. Po čudnem naključju najdejo naslednji dan utopljenca, pri katerem kažejo vse indicije, da je ponebrečenec inženir. Ko se po treh letih Marić vrne v domovino, v njej zanj ni več prostora. Vsa družba, ki se je okoristila z njegovim premoženjem, znanstvenim delom itd., vsa ta družba ga sedaj noče priznati za živega, ga v javnosti onemogoči, češ da se samo izdaja za inženirja Marića, da pa je agent anarhistične celice iz inozemstva, ki prihaja sem rušiti glavna stebra družbe: družino in prvotno lastništvo. Denar, ki ima v zakupu pravico, opravi svoje in Marić se mora kot Adolf Schwarz izseliti za vedno iz domovine brez žene, brez svojega znanstvenega dela in brez premoženja.

Krleža nam je v svoji drami pokazal zagrebško patricijsko rodbino, ki nosi v sebi kali degeneracije, zločinstva in razpada, Nušič pa v svojem «Pokojniku» beograjsko, pokvarjeno družbo, ki ji prestolica s sedežem oblasti daje možnosti, da se docela izmaliči. Kot čutimo, da Glembajevi razpadajo vsled lastne degeneriranosti, tako vidimo v «Pokojniku» ljudi, ki dela iz njih prilike tatove in brezvestneže. Pri Glembajevi je v glavnem dednost tista gonilna sila, povzročiteljica vseh zločinov, pri beograjski družbi pa je to okolica, družba, razmere.

Obema manjka moralna hrbenica, pravih življenjskih klic, ki bi jim dale zmožnost in upravičenost razvoja, nima niti ena niti druga in sodba o usodi obeh ni težka.

Tri mesece se v tej rubriki že bavimo s kulturnimi zadevami. V teh kratkih vrsticah pač ni mogoče zajeti vsega našega kulturnega življenja in to tudi ni namen rubrike. Njen namen je bolj problematični nakazati in dajati smer v iskanju in gledanju na naše kulturno življenje. Zdej pa nas zanima, česa bi si naši bralci najbolj želeli v tej rubriki, oziroma ali odobravajo stališče, na katerem stojimo mi. Prosimo torej naše bralce, naj sporoče listu svoje mnenje.

Protituberkulozna zveza v Ljubljani opozarja na svojo 7. redno letno skupščino, ki se bo vršila v nedeljo, 24. aprila t. l. ob 10. uri v veliki dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta (in ne, kakor je bilo javljeno, v veliki dvorani OUZD), z običajnim dnevnim redom. Na ta občni zbor ne vabi Zveza samo onih, ki so osebno javljeni, temveč vse, ki se za protituberkulozni pokret zanimajo, odnosno bi se zanj po svojem poklicu morali zanimati. Letna skupščina Zveze mora biti vidna demonstracija za ta pokret.

POZOR! POZOR!

Moderen vozač govori:

D. K. W. in U. T.

motorje ter Phenomen dvokolesa kupite po najnižjih cenah pri

M. OZVATIČ, MARIBOR

Cafova ulica 1

2.500.— Din, potrebujete da zaslužite 1.000.— Dinarjev mesečno doma.

„ANOS“ MARIBOR, Orožnova ul. 6. Nalepite znamko.

Po znižanih cenah prodaja otroške vozičke, živalne stroje, gramofone, kolesa, B. S. A. Motorje, Dunlop gumo. ter vse nadomestne dele dobite po najnižjih cenah ter v stroko spadajoča popravila v specialni mehanični delavnici

JUSTIN GUSTINČIČ
MARIBOR, TATTENBACHOVA 14 - TELEFON 21-30

Nakup vsakovrstnih rabljenih železnih predmetov od najmanjšega gospodinjstva do največjega industrijskega obrata. Cunjje, papir, tekstilne in krojaške odpadke plačam po najvišjih dnevnih cenah. Razprodaja patentnih leatev 50% ceneje od cenika.